

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 10., špeciálne číslo vydané v septembri 2022

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Šarkan. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

ANALÝZA SKUTOČNÝCH PRÍČIN VZNIKU PRACOVNÝCH ÚRAZOV

ANALYSIS OF THE REAL CAUSES OF OCCUPATIONAL ACCIDENTS

Zuzana Čížiková¹

Autor pôsobí ako externý doktorand na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje problematike analýzy riešenia zdrojov a príčin vzniku pracovných úrazov.

Author works as an external doctoral student at the University of Safety Management in Košice. In her dissertation, she deals with the issue of analysing the sources and causes of occupational accidents.

Abstract

The article focuses on occupational accidents and their investigation from the point of view of determining the causes of occupational accidents up to naming the real denominator of the cause of occupational accidents. Using the observational method and interviews, he solves the issue of determining the correct cause and the very influence of the human factor on its determination. It also deals with compensation for work accidents and the share of responsibility for work accidents in determining the cause of the accident, which is probably the most significant part of the subjectivity of determining the cause of the accident itself.

Key words: occupational accidents, causes of occupational accidents, compensation

Abstrakt

Článok sa zameriava na pracovné úrazy, ich šetrenie z pohľadu určenia príčin vzniku pracovného úrazu až po pomenovanie skutočného menovateľa príčiny pracovného úrazu. Pozorovacou metódou a rozhovormi rieši problematiku určenia správnej príčiny a samotný vplyv ľudského faktoru na jej určenie. Ďalej sa zaoberá odškodňovaním pri pracovných úrazoch a podielom zodpovednosti na pracovný úraz pri určovaní príčiny úrazu, ktorý tvorí asi najväčší podiel na subjektivite určovania samotnej príčiny úrazu.

Kľúčové slová: pracovný úraz, príčiny vzniku pracovného úrazu, odškodňovanie

Úvod

Každý bezpečnostný technik sa snaží o čo najlepšie vyšetrenie pracovného úrazu a zistenie príčin vzniku pracovného úrazu. Článok sa zameriava na zistenie skutočných príčin vzniku

---

¹ Adresa pracoviska: Ing. Zuzana Čížiková, MBA, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Košťova 1, 040 01 Košice
E-mail: zuzana.cizikova@vsbm.sk

pracovných úrazov a aj dôvod prečo sa často krát zadáva iná ako skutočná príčina vzniku pracovných úrazov.

Pracovný úraz

Pracovným úrazom sa podľa Zákonníka práce rozumie: „poškodenie zdravia, ktoré bolo zamestnancovi spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním nezávisle od jeho vôle krátkodobým, náhlým a násilným pôsobením vonkajších vplyvov.“ Podľa Zákonníka práce: „Pracovný úraz nie je úraz, ktorý zamestnanec utrpel na ceste do zamestnania a späť.“

Táto definícia je pomerne jasná, kde vieme presne určiť či činnosť, ktorú zamestnanec vykonával alebo udalosť, pri ktorej sa úraz stal sa dá považovať za pracovnú alebo nie.

Do definície pracovného úrazu vieme zaradiť aj činnosti, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť prípravy na pracovnú činnosť, no nie sú jasne definované v pracovnej zmluve, ako napríklad prezliekanie v šatni.

V nadväznosti na tieto definície je potrebné si zadefinovať typy pracovných úrazov podľa zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov charakterizujeme z hľadiska závažnosti a štatistického rozlíšenia nasledovné kategórie pracovných úrazov:

- „závažný pracovný úraz s následkom smrti,
- závažný pracovný úraz s ťažkou ujmom na zdraví – je pracovný úraz, ktorým bola spôsobená vážna porucha zdravia alebo vážne ochorenie,
- registrovaný pracovný úraz – zamestnávateľ je povinný registrovať pracovný úraz, ktorým bola spôsobená pracovná neschopnosť zamestnanca trvajúca viac ako tri dni, ku ktorej došlo následkom pracovného úrazu.“

Príčiny vzniku pracovného úrazu

Pri pracovných úrazoch sa bezpečnostní technici a autorizovaní technici stretávajú so záznamom o registrovanom pracovnom úraze, ktorý je potrebné vyplniť ku každému registrovanému pracovnému úraze, ktorý sa stane. Tento sa nachádza vo vyhláske MPSVR č. 500/2006 Z. z. ktorou sa ustanovuje vzor záznamu o registrovanom pracovnom úraze.

Podľa tejto vyhláske a modulu 8 máme tieto príčiny vzniku pracovných úrazov:

1. „Chybný alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu (nie pracoviska)
2. Chýbajúce alebo nedostatočné ochranné zariadenie a zabezpečenie
3. Nepridelené, nedostatočné alebo nevhodné osobné ochranné pracovné prostriedky
4. Nepriaznivý stav alebo chybné usporiadanie pracoviska alebo komunikácie (aj keď je pracovisko zdrojom úrazu)
5. Nedostatky v osvetlení a viditeľnosti, nepriaznivé vplyvy hluku, otrasov a škodlivého ovzdušia na pracovisku alebo na komunikácii

6. Nesprávna organizácia práce
7. Neoboznámenie sa s podmienkami bezpečnej práce a nedostatok potrebnej kvalifikácie (napr. teoretických vedomostí, šikovnosti, zácviaku, prispôsobenia)
8. Používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia, proti príkazu, zákazu a pokynom, zotrúvanie v ohrozenom priestore
9. Odstránenie alebo nepoužívanie predpísaných bezpečnostných zariadení a ochranných opatrení
10. Nepoužívanie alebo nesprávne používanie predpísaných a pridelených osobných ochranných pracovných prostriedkov
11. Ohrozenie inými osobami, napr. odvedenie pozornosti od práce, žarty, hádky, iné správanie a nebezpečné konanie
12. Nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon (napr. chýbajúce telesné predpoklady, zmyslové nedostatky, nepriaznivé osobné vlastnosti a okamžité psychofyziologické stavy)
13. Ohrozenie zvieratami a prírodnými živlami
14. Nezistené príčiny“

Podľa daného typu príčiny vieme zdefinovať aj podiel viny zamestnanca a zamestnávateľa na vzniku daného pracovného úrazu, resp. či bolo prítomné pochybenie jednej alebo druhej strany alebo došlo k úrazu bez pochybenia či zavinenia jednej zo spomínaných strán.

Ako zákonník práce definuje:

(1) „Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti celkom, ak preukáže, že jedinou príčinou škody bola skutočnosť, že

a) škoda bola spôsobená tým, že postihnutý zamestnanec svojím zavinením porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený a ich znalosť a dodržiavanie sa sústavne vyžadovali a kontrolovali, alebo

b) škodu si spôsobil postihnutý zamestnanec pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok a zamestnávateľ nemohol škode zabrániť.

(2) Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti sčasti, ak preukáže, že

a) postihnutý zamestnanec porušil svojím zavinením právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin škody,

b) jednou z príčin škody bolo, že zamestnanec bol pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok,

c) zamestnancovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo

osobitné predpisy, konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví.

(3) Ak sa zamestnávateľ zbaví zodpovednosti sčasti, určí sa časť škody, za ktorú zodpovedá zamestnanec, podľa miery jeho zavinenia. V prípade uvedenom v odseku 2 písm. c) sa zamestnancovi uhradí aspoň jedna tretina škody.

(4) Pri posudzovaní, či zamestnanec porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci [odsek 1 písm. a) a odsek 2 písm. a)], alebo osobitné predpisy, nemožno sa dovolávať len všeobecných ustanovení, podľa ktorých si má každý počínať tak, aby neohrozoval svoje zdravie a zdravie iných.

(5) Za ľahkomyselné konanie podľa odseku 2 písm. c) nemožno považovať bežnú neopatrnosť a konanie vyplývajúce z rizika práce.“ Z uvedeného vyplýva, že určenie príčiny vzniku pracovného úrazu má za následok určenie odškodnenia pre poškodeného a zamestnávateľa.

Preto je nutné sa zamyslieť, aký veľký vplyv má subjektivita technika pri určovaní príčin vzniku pracovného úrazu. Z praxe vieme, že technik by mal byť nestranný a profesionálny. Jeho tvrdenia a určenia pri pracovných úrazoch odobruje zamestnávateľ, odborový orgán aj samotný poškodený zamestnanec. No keďže odškodňuje samotná sociálna poisťovňa, nemá toto vplyv na finančné straty zamestnávateľa. Je preto dôležité si uvedomiť, aké skreslené sú štatistiky príčin vzniku pracovných úrazov.

kód	Základné skupiny príčin úrazov	Počet	Podiel %
1	Chybný alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu	253	2,8 %
8	Používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia, proti príkazu, zákazu a pokynom, zotrvávanie v ohrozenom priestore	428	4,8 %
11	Ohrozenie inými osobami, napr. odvedenie pozornosti pri práci, žarty, hádky, iné nesprávne a nebezpečné konanie	266	3,0 %
12	Nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon (napr. chýbajúce telesné predpoklady, zmyslové nedostatky, nepriaznivé osobné vlastnosti a okamžité psychofyziologické stavy)	7 076	78,9 %
14	Nezistené príčiny	347	3,9 %

Tabuľka 1 – Podiel skupín príčin na počte RPÚ v rokoch 2017 a 2018

Zdroj: <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2019/03/Rozbor-textov%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5.pdf>

Z praxe vyplýva, že až 78% príčin vzniku pracovných úrazov tvorí príčina číslo 12 a to Nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon (napr. chýbajúce telesné predpoklady, zmyslové nedostatky, nepriaznivé osobné vlastnosti a okamžité

psychofyzologické stavy). Táto príčina nám napovedá, že nikto sa nezbavuje zodpovednosti za vznik pracovného úrazu a nedošlo k pochybeniu ani na jednej strane, teda ani na strane zamestnávateľa ani na strane zamestnanca. Druhý faktor, prečo je často určovaný daný typ príčiny je jeho ťažké dokazovanie. Nikto nevie vylúčiť, ale ani dokázať prítomnosť okamžitých psychofyzologických stavov poškodeného. Nechcem týmto tvrdiť, že sa jedná o neprofesionálne správanie alebo o ľahostajnosť, práve naopak. Z ľudského hľadiska tým technik nechce uškodiť ani jednej strane a preto pokiaľ sa dá a okolnosti vzniku toto nevyklúčujú pristupuje k určeniu tejto príčiny, aby nebola vinná či ukrátená ani jedna zo strán. Je to pre technika pohodlnejšie aj v rámci ďalšej komunikácie či už so samotným zamestnávateľom alebo zamestnancami.

Z uvedeného preto vyplýva prečo je tento typ príčiny tak obľúbený v radoch bezpečnostných technikov a prečo je tak často uvádzaný ako príčina vzniku pracovného úrazu.

Ak by sme si bližšie rozoberali pracovné úrazy, bolo by zrejmé, že väčšina z pracovných úrazov má skutočný typ príčiny úplne iný a tým pádom by dochádzalo aj k zbaveniu sa zodpovednosti jednej zo strán aspoň čiastočne a tým pádom aj ku poníženiu odškodného pre poškodeného alebo ku udeleniu pokuty pre zamestnávateľa pre porušenie svojich povinností vyplývajúcich zo zákona č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Záver

Článok sa zameriaval na analýzu príčin vzniku pracovných úrazov. Rozobrali sme si pojmy ako pracovný úraz, jeho typy, možnosti zbavenia sa zodpovednosti za pracovný úraz či už poškodeným alebo zamestnávateľom. Zamerali sme sa na definovanie príčin vzniku pracovných úrazov, ako aj na ich najčastejšie zadefinovanie. Z uvedeného nám vyplynulo, že je potrebné sa dôkladnejšie zamerať na určovanie skutočných príčin vzniku pracovných úrazov a neulahčovať si rozhodovanie a ich určenie príčinou, kedy nedošlo k pochybeniu ani jednej zo strán a zamestnávateľ nie je sankciovaný za porušovanie svojich povinností alebo trpeného stavu a zamestnanec nepríde o časť odškodnenia za pracovných úraz.

Tento článok odporúčal na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:

Dr.h.c. prof. Ing. Josef Reitšpís, CSc., DBA, MSc.

Použitá literatúra

1. Správa z úlohy č. 19 402 z Plánu hlavných úloh Národného inšpektorátu práce na rok 2019 [online]. Dostupné z: [http:// https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2019/03/Rozbor-textov%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5.pdf](http://https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2019/03/Rozbor-textov%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5.pdf)
2. Zákon č. 124/2006 Z.z., *Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci*
3. Zákon č. 311/2001 Z.z., *Zákonník práce*
4. Vyhláška č. 500/2006 Z.z., *Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovuje vzor záznamu o registrovanom pracovnom úraze*

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189